

Česky jsem se učil v lese

S Miroslavem Jasińským o modrých batozích, ženských hraničních kamenech a Polsko-československé solidaritě

FILIP BLOEM

Znalec české undergroundové kultury, diplomat působící na polském velvyslanectví v České republice a dlouholetý ředitel Polského institutu v Praze; kontakty Miroslava Jasińského s Českem jsou bohaté. Známy je především jako ústřední postava Polsko-československé solidarity (PČS), jedné z mála opravdu mezinárodních opozičních skupin ve východním bloku.

Pane Jasiński, Polsko-československá solidarita vznikla v době, kdy měla polská odborová Solidarita miliony přívrženců a kdy existoval velice bohatý samizdatový tisk. Jak jste dospěl k tomu, že jste se začal zabývat relativně mnohem menší českou opozicí?

Kontakty mezi polským a českým disentem mají dlouhou tradici. Například čeští národní socialisté byli koncem čtyřicátých let ve spojení s Polskou lidovou stranou (Polskie Stronnictwo Ludowe). Je paradoxní, že se setkávali téměř na stejném místě jako my o celá desetiletí později se svými českými přáteli. To jsme však zjistili až koncem osmdesátých let.

Já jsem vyrůstal nedaleko hranic s Československem a měl jsem kontakty s lidmi z takzvaného kulturního undergroundu v krkonošském Harrachově. Setkávali jsme se, poslouchali muziku a mluvili spolu takovou českopolskou hatmatilkou. V roce 1979 jsem s několika z nich jel na silvestra do Prahy a vrátil se s ilegální kazetou Plastic People. Tak to začalo.

Miroslav Jasiński na současné fotografii

Foto: archiv M. Jasińského

Bylo pro vás aktivní zapojení do disidentských kruhů něčím přirozeným? Co jste si jako mladík myslel o komunistickém režimu v Polsku?

Rodina, z níž pocházím, nebyla nijak zvlášť antikomunistická. Můj otec byl ředitelem školy v Bolesławieci, městečku poblíž československých hranic.

Byl ve straně, ale současně poslouchal Svobodnou Evropu. Zdálo se mi to pokrytecké, ale musím říct, že politika mě vlastně nijak zvlášť nezajímala. Moje cesta do opozice vedla přes udergroundovou kulturu. Když se člověk zajímal o alternativní umění a muziku, netrvalo dlouho a začal mít potíže s autoritami. V osmnácti jsem odešel do Wrocławu studovat

MIROSLAV (MIREK) JASIŃSKI (1960) nebyl klasický „disident od psacího stolu“, není autorem obširných analýz komunistického panství. Patřil ke „konkrétní generaci“, jak americký historik Padraic Kenney nazývá mladé disidenty, kteří začali vystupovat ve střední Evropě v polovině osmdesátých let a kteří nedali tolik na psaní vzletných esejí jako spíše na konkrétní akce.¹ Polsko bylo v té době jednoznačně centrem opozičních aktivit ve východním bloku, s velkým vlivem na disidentské hnutí v ostatních komunistických zemích. Jasiński a jeho přátelé se pokusili vystavět prostřednictvím Polsko-československé solidarity most mezi polským a českým disidentem. V horách na polsko-české hranici probíhala čilá výměna samizdatové literatury, myšlenek a politických vtipů. Jasiński tak navázal na síť mezinárodních vazeb a kontaktů. Ta zůstala zachována i po roce 1989.

dějiny umění a tam jsem se dostal do okruhu kriticky smýšlejících lidí, kteří byli ochotni něco dělat. Jedním z mých tamějších kamarádů byl Waldemar Frydrych, který později založil Pomerančovou alternativu a jako „major Frydrych“ si užíval jméno různými happeningy. V těchto kruzích bylo spíš pravidlem než výjimkou, že byl člověk politicky aktivní, podporovali to i kantoři jako třeba slavný kunsthistorik Zlat. Na dějinách umění se mnou bylo v ročníku myslím dvacet kolegů a tak sedmáct osmnáct z nich se pravidelně zúčastňovalo protestních akcí. Jako spousta jiných jsem i já vstoupil do studentského výboru Solidarity.

Koncem sedmdesátých let se už na Cestě polsko-československého přátelství v Krkonoších uskutečnilo několik setkání zástupců Charty 77 a polského Výboru na obranu dělníků (Komitet obrony robotników, KOR). Byli mezi nimi i Václav Havel, Adam Michnik a Jacek Kuroń, jak si lze ověřit na slavných fotografiích z těchto setkání. Dá se Polsko-československá solidarita chápat jako pokračování těchto kontaktů?

Ano i ne. Na rozdíl od Charty 77 nebo KOR jsme se snažili pracovat konspirativně, a chtěli se proto vyhnout publicitě. Šlo nám v první řadě o výměnu tajné literatury prostřednictvím kurýrů. Pořád ale šlo částečně o stej-

né lidi. První kontakt s Prahou navázal Olek Gleichgewicht, který pracoval pro regionální rádio Solidarity. Znal se s Petrem Uhlem a jeho ženou Annou Šabatovou, kteří byli velice otevření spolupráci s námi. Koncem roku 1981 došlo k vlastnímu založení Polsko-československé solidarity. V prvních letech byly však její aktivity velmi omezené. Souviselo to s tím, že téměř současně se založením PČS byl v Polsku vyhlášen výjimečný stav a Solidarita musela přejít do ilegality. I já jsem musel na pár měsíců zmizet ze světa. Za této

Mirek Jasiński během jednoho z československo-polských setkání na společné hranici

Foto: archiv Libri prohibiti

Polsko-československá hranice u Kotliny Klodzkiej 9. 7. 1988. Setkání členů a sympatizantů Polsko-československé solidarity se zúčastnili mj. zleva: Adam Michnik, Anna Šabatová a Mirek Jasiński. V pozadí Ivan Lamper.

Foto: Dementi, archiv Libri prohibiti

1 KENNEY, Padraic: *A carnival of revolution. Central Europe 1989*. Princeton University Press, Princeton 2002, česky *Karneval revoluce. Střední Evropa 1989*. BB art, Praha 2005.

Demonstrace na podporu Charty 77

Foto: archiv Františka Stárka

situace nebylo snadné získávat lidi pro spíše abstraktní věci, jako je mezinárodní spolupráce. Tou dobou byla navíc situace české opozice katastrofální, minimálně v porovnání s Polskem. Když jsem se zapojil do studentského hnutí ve Wrocławu, měli jsme tam stovky lidí. Stovky! V Československu naproti tomu seděli lidi jako Petr Uhl a Jaroslav Šabata ve vězení a komunisti přinutili desítky chartistů k emigraci. Byla to zlá doba a o opravdové spolupráci nemohla být řeč. Ale po této nelehké počáteční fázi se nám podařilo organizovat pravidelné transporty pomocí kurýrů.

Jak takový transport probíhal?

Ve stejný den vyšel z české a z polské strany jeden nebo více kurýrů s batohy napěchovanými zakázanými knihami a časopisy. Setkali se někde v horách na polsko-československé hranici a batohy si vyměnili. Pro nás

to zpočátku dělal většinou jeden známý, horský vůdce, který se mohl pravidelně pohybovat v pohraničí, aniž vzbudil podezření. Nejobtížnější bylo domluvit přesně místo a čas setkání. Vyvinuli jsme proto úplně jednoduchý, ale bezpečný kód. Na hranici v horách nebyly žádné zábrany, jen tu a tam hraniční kámen. Dávali jsme těmhle kamnům ženská jména, jako Káťa, Marta a tak dále. Protože jsme se scházeli vždycky ve stejnou hodinu, nebylo těžké setkání domluvit. Stačilo zavolat několik dní předem a říct „Marta přijede třináctého“ a Češi přesně věděli, kdy dorazí k hraničnímu kameni Marta náš kurýr. Dbali jsme taky na to, aby polští a čeští kurýři měli stejné modré batohy, jmenovaly se Himálaj. Kurýři se sešli, chvíličku popovídali a pak si nenápadně vyměnili batohy a šli zase zpátky. Někdy naši lidi překročili ilegálně hranici a na české straně zašli do nejbližší obce a odtud poslali věci poštou.

Později, když už se existence naší skupiny prolákla, jsme kvůli tomu, abychom zmátli tajné služby, nechali rozšířit, že se tahle setkání konají zásadně v Krkonoších. Ve skutečnosti to tak ale bylo jen zpočátku. Už po pár letech jsem se scházel v Jeseníkách nedaleko Králického Sněžníku. Fungovalo to skvěle, setkání se konala dvakrát měsíčně. Jen v zimě ne, ve sněhu bylo prakticky nemožné dostat se nepozorovaně na hranici.

A to jste hlavně vy předávali materiály Čechům, nebo to bylo i naopak?

Nabídka polského samizdatu byla bohatá, takže jsme toho mívali víc než Češi. Nenosili jsme jen knížky, ale i drobné přístroje a náhradní díly, které Češi potřebovali, aby mohli tisknout. Zato jsme dostávali české věci, jako například *Infoch* (Informace o Chartě), který vydával Petr Uhl

s Annou Šabatovou. Vždycky poslali jedno číslo nám a jedno dr. Prečanovi, historikovi, který vedl v západo-německém Scheinfeldu Československé dokumentační středisko nezávislé literatury. Občas nám nějaké číslo scházelo, protože zásilku zabavili, tak jsem si ho mohl s Prečanem vyměnit. Taky jsem překládali české autory do polštiny. Například Škvo-reckého, Hrabala, taky Jana Pelce. Tímhle způsobem jsme vybudovali skvělou sbírku české samizdatové literatury. Jen byl problém, kde ji uskladnit. Doma to nešlo, to bylo příliš nebezpečné. Naštěstí jsme mohli přes známé uložit časopisy a knížky v jedné velké oficiální knihovně ve Wrocławu. Byla to dokonalá skrýš, žádný policajt neměl chuť prohrabávat se knihovnou s třemi miliony svazků.

Jak byly vaše akce financované? Z čeho jste v té době žili?

Získávali jsme peníze z různých zdrojů. Podporoval nás Karel Schwarzenberg, pomoc jsme dostávali i přes Jana Kavana, který žil tehdy v Londýně, a od polských emigrantů z celého světa. Naše prostředky byly pochopitelně omezené, museli jsme to všechno dělat jako dobrovolníci. Peníze, které jsme dostávali, jsme potřebovali na tisk časopisů, na cestovní výdaje kurýrů a taky na úplatky, které jsme museli dávat, když se někdy něco zvrtno. Na druhou stranu, za komunismu člověk nepotřeboval k životu moc. Jednou jsem dostal od polských emigrantů z Austrálie finančně doto-vané ocenění, cenu Polculu.² Bylo to 500 dolarů a z nich jsem žil rok a půl. Nějaké zaměstnání ale člověk mít musel, jinak by ho odsoudili za příživ-nictví. Když mě vyhodili z univerzity, našel jsem si místo v jedné divadelní skupině, ale na příkaz tajné policie jsem dostal výpověď. To samé se opa-kovalo ještě několikrát a bylo čím dál těžší sehnat novou práci. Společně s jedním kamarádem jsme našli kre-

Kalendář na rok 1987 oslavující spolupráci Solidarity a Charty 77

Zdroj: archiv Libri prohibiti

2 Historie této ceny viz www.polcul.org.

ativní řešení. Zkontaktoval mě s jednou starou, asi osmdesátiletou paní, která byla ochotná mě zaměstnat jako pečovatele a zahradníka. Bylo to samozřejmě fiktivní zaměstnání, ale to mi nemohl nikdo dokázat. Třikrát k ní přišli policajti zkontrolovat, jestli u ní opravdu pracuju, a ona to pokaždé potvrdila.

V polovině osmdesátých let lze pozorovat především v komunistických státech střední Evropy nárůst opozičních iniciativ. Leckde se rozšířil manévrovací prostor a lidi si taky víc troufali. Byl vývoj v Polsku podobný?

S přibývajícím věkem jsem vyvíjel čím dál větší aktivitu. Zprvu probíhaly transporty hlavně po linii Wrocław

– Praha, na české straně je organizovala Anna Šabatová, Václav Malý a Alexandr Vondra. Později přibyla trasa Brno – Varšava, tady se angažoval mezi jinými Petr Pospíchal. Tyto dvě skupiny operovaly nezávisle na sobě a využívaly i různé cesty. Prostě jsme si takřka rozdělili hory, jedna skupina posílala své kurýry přes Jeseníky, druhá pracovala v Beskydech. Přes Ivana Lampera jsem měli spojení i na Zlín, kde působila skupina kolem Standy Devátého.

Naše síť se tedy rozrůstala a měli jsme rovněž čím dál lepší přístrojové vybavení. V roce 1987 jsme například vytiskli v Polsku známky k desátému výročí Charty 77. Vypadaly opravdu profesionálně. Krátce nato jsem byl s Petrem Uhlem a Annou Šabatovou na výletě na Karlštejně a poslali jsme

odtud pohled Petru Pospíchalovi, který tenkrát seděl ve vězení, a nalepili na něj jednu z těchto známek. Podle všeho pohled opravdu došel.

V roce 1988 se objevila další novinka, to jsme dostali geniální nápad pašovat celé tiskařské stroje. Vysílali jsme kurýry autem do Rakouska. Měli tedy československé tranzitní vízum. V Rakousku vyzvedli tiskařské stroje a normálně je dali na zadní sedadlo. Při zpáteční cestě museli na hranicích vyplnit celní prohlášení a uvést, že ty stroje vezou. Cestou je pak prostě vložili u našich českých známých, formulář vyhodili a bez problémů jeli domů. Celníci na hranici s Polskem neměli ponětí, že naši lidi vstoupili do země s tiskařskými stroji, takové informace se nezanášely centrálně do počítače. Šlo to jako po másle. Na pro-

SOS dla Petra Pospichala

W dniu 22.01.87 r. w Brnie zatrzymany został sygnatariusz Charty '77 i członek Komitetu Obrony Nieprawidłowie Prześladowanych /VONS/, działacz katolicki – Petr Pospichal. 3.02.87 P. Pospichal oskarżony został m.in. o rozpowszechnianie polskich wydawnictw niezależnych oraz o utrzymywanie aktywnych kontaktów z działaczami podziemnej Solidarności. W myśl prawa czeskosłowackiego, Petrowi Pospichalowi grozi wyrok od trzech do dziesięciu lat więzienia, a dodatkowo trzyletni dozór policyjny. W przekonaniu działaczy Charty '77, sprawa Petra Pospichala ma charakter precedensu z jednej strony władze czeskosłowackie pragną nie dopuścić do rozszerzenia kontaktów między kręgami opozycyjnymi w Polsce i CSRS, a z drugiej, aresztowanie Petra Pospichala jest jednym z elementów prowadzonej przez władze czeskosłowackie już od zeszłego roku wielkiej kampanii przeciwko twórcom niezależnej kultury i obrońcom praw człowieka. Styczeńowe represje policyjne przeciw rzeźnikom Charty '77, lutowy proces Sekcji Jazzowej, gwałcenie prawa i brutalizacja poczynań czeskosłowackiej StB /mnożące się przypadki pobicia, straszenie bronią i t.p./ skłaniają do pesymistycznej oceny tego, co zostało ostatnio określone przez praskich przywódców partyjnych jako czeskosłowacka droga do socjalizmu. W świetle faktów, za tymi deklaracjami kryje się chęć budowy "socjalizmu z policyjną twarzą", zamiar zamrożenia istniejących stosunków i zdystansowania się od tego, co dzieje się w ZSRR, na Węgrzech i w Polsce.

Apelujemy do wszystkich ludzi w Polsce o pomoc w sprawie Petra Pospichala.
Apelujemy o wysyłanie indywidualnych i zbiorowych listów na rzecz jego uwolnienia do:

Prezydenta Czechosłowackiej Republiki
Socjalistycznej dra Gustava Husaka
PRAHA – HRAD
CSRS

lub pikietowania Ambasady CSRS,

Warszawa, ul. Koszykowa 00-950 skr. poczt.177

Prosimy o przesyłanie kopii listów pod adresem rzecznika VONS-u Jana Rumla

Jan Ruml, Kremelska 104/150
10000 PRAHA 10
CSRS

Petr Pospichal przebywa w więzieniu pod adresem:

Petr Pospichal, ur. 16.04.1960
PU 1 P.S. 37, 60129 Brno-Bohunice

Los Petra Pospichala nie może być obojętny nikomu, kto za istotne uważa przestrzeganie praw obywatelskich, komu leży na sercu Solidarność ludzi Europy Środkowo-Wschodniej. Pamiętajmy, że Petr Pospichal przebywa w więzieniu w imię tej solidarności, pomoc dla Niego jest naszym moralnym obowiązkiem.

Solidarność Polsko – Czeska

23.03.87

Leták využívající polskou veřejnost k podpoře zatčeného disidenta Petra Pospichala

Zdroj: archiv Libri prohibiti

sinec 1989 jsme plánovali ještě větší akci, chtěli jsme se setkat na jedné odlehlé cestě u Frýdlantu s dvěma nákladáky, jedním plným kopírek, druhým prázdným. Jediným transportem bychom bývali dopravili do Československa několik desítek kopírek. Revoluce nás ovšem předběhla.

Jaké byly vaše vztahy s etablovanými disidenty? Občas panovalo mezi mladšími a staršími disidentskými skupinami napětí, protože akceschopnost těch druhých byla větší.

Ty vztahy byly v zásadě dobré. Známí disidenti nad námi rozevírali jakýsi deštník, chránili nás před příliš tvrdými zásahy státu. Když některý z našich kurýrů skončil za mřížemi, měl někdo jako Kuroň přístup do Rádia Svobodná Evropa a byl schopen se postarat, aby se případu dostalo publicity. K oprávdickému sporu došlo jedinkrát, s Adamem Michnikiem. Zrovna jsme se vraceli z jednoho setkání na československých hranicích a po cestě do Wrocławu jsme se dostali do dost nepřijemné diskuse. Michnik nechtěl, abychom spolupracovali s tolika dalšími skupinami a skupinkami, chtěl větší jednotu. Já se proti tomu zásadně ohradil, a tak jsme se až do noci hádali. Já ale neustoupil. Chtěli jsme za každou cenu pracovat nezávisle a volit si partnery sami. Jen tak jsme mohli být efektivní. Proto pro nás taky bylo tak důležité, abychom byli financováni z různých stran a nebyli závislí na jednom zdroji.

Renomovaní disidenti však byli cenní spojenci, když šlo o to, dát něčemu publicitu. Jak je to důležité, to jsme pořádně zjistili až v roce 1987, když zatkli Petra Pospíchal. Obvinili ho ze špionáže pro – považte! – Polsko. Zorganizovali jsme v Polsku spoustu akcí na jeho podporu, demonstrace, ale i protestní hladovku. A ono to zafungovalo, pustili ho bez procesu. To pro nás byla zcela zásadní událost, proto-

že se ukázalo, jak mohou být podobné akce účinné. Proto jsme se rozhodli zrušit konspiraci. Polsko-československá solidarita vyšla na veřejnost a byl založen kruh přátel Polsko-československé solidarity, mezi jinými s účastí Havla a Kuroň. Také jsme začali vydávat informační bulletin a vymysleli program Patronát.³ Spočíval v tom, že se Poláci a Češi zasazovali o zatčené disidenty z druhé země. Dokumentovali daný případ, sbírali informace, informovali média a posílali protestní dopisy úřadům. Tak jak to stále dělá Amnesty International.

Jaký přínos měly skupiny jako Polsko-československá solidarita?

Posilovaly mezinárodní solidaritu disidentů. Dozvídali jsme se víc a víc o aktivitách v ostatních zemích východního bloku a mohli se jeden od druhého učit. A někdy byly naše akce opravdu úspěšné, jako v případě Pospíchal. Občas se ale spíš podobaly komedii. Vzpomínám si na jednu demonstraci na podporu dělníků z rumunského Brašova, kteří se v roce 1987 účastnili brutálně potlačené stávk. V dohodnutý den jsem se vypravil spolu s jedním kamarádem k rumunskému velvyslanectví ve Varšavě, kde už tři hodiny, v desetistupňových mrazech, hlídkovala Bezpečnost v očekávání stovek demonstrantů. Ukázalo se ale, že jsme jediní. Vystoupili jsme z auta, rozvinuli transparent a stoupili si před policajty. Ti ještě chvíli vyčkávali, protože mysleli, že jde o provokaci. Když jim po nějaké chvíli došlo, že my dva jsme opravdu jediní demonstranti, začali zuřit. Zatklí nás a div nezmlátili. Tím to ale pro ně neskončilo. Když nás odvedli do vězení, museli jsme odevzdat všechno, co jsme měli u sebe. Když nás pak za pár hodin přemísťovali do jiné věznice, museli jsme podepsat, že jsme dostali všechny svoje věci zpátky. V protokolu bylo ale zapsané, že jsme u sebe měli dva transparenty, ačkoliv

byl jen jeden. Formálně vzato tedy jeden scházel, a my proto odmítli protokol podepsat. *Nemůžete udělat ještě jeden?* zeptali se nás. *Udělejte si ho sami,* odpověděli jsme. Mohli jsme se umlátit smíchy.

Vyvrcholením polsko-české spolupráce byl asi Festival nezávislé československé kultury ve Wrocławu začátkem listopadu 1989, tedy krátce před pádem berlínského zdi. Tisíce Čechů tu měli poprvé po řadě let příležitost vidět písničkáře žijící v emigraci, jako byl Jaroslav Hutka a Karel Kryl. Jak na festival vzpomínáte?

Bylo to velkolepé. Wrocław se v ty dny proměnila v české město. Původně byl festival zamýšlen jako malý podnik, ale nabýval čím dál větších rozměrů. Sjížděly se sem takové davy, že na hranici stála pětikilometrová fronta a přechod byl nakonec uzavřen. Byla to turbulentní doba, v Polsku už byl v červnových volbách učiněn důležitý krok na cestě ke střídání moci, ale v Československu se zjevně ještě nic nedělo. V srpnu jsem ještě letěl v rámci příprav festivalu do Prahy, ale zabránili mi ve vstupu do země. Byl jsem domluvený s Janem Urbanem, tak jsem mu zavolal. Přijel do Ruzyně a šel na terasu, odkud je vidět, jak startují letadla. Byla oddělená velká skleněnou stěnou od části letiště, kde mě drželi. Já stál na druhé straně skleněné stěny a hodiny jsme domlouvali podrobnosti festivalu prostřednictvím papíru, na který jsme psali otázky a odpovědi a přikládali ho na sklo.

Upřímně řečeno, já jsem z celého festivalu, z hudby a debat, moc neměl. Celou dobu jsem byl na nohou, poletoval sem a tam, spal jsem snad jen pár hodin. Došlo k několika komickým scénkám se Standou Devátým, který byl tehdy ilegálně v Polsku. Původně se měl taky účastnit debat. Ve Wrocławu se to ale jen hemžilo československými špicly a my si netroufli nechat

Pamětní aršík vydaný v Polsku k 20. výročí oběti Jana Palacha a Jana Zajíce a pozvánka na demonstraci k podpoře vězňů českých disidentů Václava Havla, Jany Petrové, Oty Veverky a Hany Marvanové

Zdroj: archiv Libri prohibiti

ho veřejně vystoupit. Za pár týdnů, když už se na Václavském náměstí konaly velké demonstrace, jsme ho propašovali zpátky do Československa.

Většina opozičních skupin se rozpustila maximálně několik let po devětaosmdesátém, Polsko-československá solidarita ale existuje dodneska.⁴ Proč, jaké ještě máte úkoly?

V roce 1990 se sešli všichni, kdo měli co dělat s Polsko-československou solidaritou, a položili si otázku: Co dál? Rychle jsem se sjednotili na tom, že je tu ještě spousta práce, především v oblasti polsko-českých vztahů. Například již v roce 1990 došlo ke konfliktu s Václavem Klausem, který byl tehdy ministrem financí. On nechtěl otevřít hranice s Polskem, protože Československo na tom bylo lépe se zásobováním a on se obával,

že Poláci vykoupi veškeré obchody v pohraničí. Působil jsem tehdy jako politický poradce na polském velvyslanectví v Praze a šli jsme za Klausem protestovat. Nebyl to příjemný rozhovor. Zeptal jsem se ho, jak může být liberál pro uzavřené hranice. A jak může být zastánce liberálního trhu proti tomu, že spousta lidí chce nakupovat? Bylo to absurdní. Klaus si stál na svém a Polsko-československá solidarita pak zorganizovala na různých místech při hranicích demonstrace. Na jedné dokonce byl Havel. Nestává se často, aby se prezident zúčastnil demonstrace proti politice ministra. Dále jsme v devadesátých letech dělali hodně pro podporu kulturních projektů v polsko-českém pohraničí, organizovali jsme například divadelní festival Na hranici v Českém Těšíně.

Druhou důležitou úlohou dnešní Polsko-československé solidarity je

předávat zkušenosti, především na Východě. Angažujeme se na Ukrajině, v Bělorusku, ale i na Kavkaze a ve středoasijských postsovětských státech. Vyvinuli jsme například program Technologie svobodného slova na podporu nezávislých médií. Subvenujeme nákup tiskařských a kopírovacích strojů a komunikačních prostředků.

Dvakrát ročně rovněž pozveme skupinu 15–20 novinářů, historiků a právníků z určité země, kteří mohou dva měsíce pracovat v rozhlasu, v televizi nebo v novinách. Mají tak možnost poznat zvnitřku, jak fungují demokratická média. Doposud se takových kurzů účastnily asi dvě tisícovky lidí přibližně z dvaceti zemí. Nejenom že se navzájem poznají, ale získají také kontakty v cizině. Z dob před rokem 1989 víme, jak moc je to důležité.

pd

4 Viz spczs.engo.pl